

Pomoc humanitarna i rozwojowa Unii Europejskiej

Komisja Europejska i państwa członkowskie, wspólnie są największym na świecie darczyńcą pomocy humanitarnej. Pomocy humanitarna odbywa się dziś na całym świecie coraz częściej w kontekście poważnych klęsk żywiołowych oraz kurczącej się przestrzeni do prowadzenia działań humanitarnych w wielu obszarach dotkniętych kryzysem i strefach konfliktu. Rządy i podmioty niepaństwowe często ignorują nawet najbardziej podstawową ochronę zapewnianą przez międzynarodowe prawo humanitarne, jeszcze bardziej ograniczając możliwości pomocy.¹

Potrzeba niesienia pomocy humanitarnej nie tylko jest ciągle aktualna, ale zapotrzebowanie na nią systematycznie rośnie. Od 1975 r. liczba odnotowanych klęsk żywiołowych na świecie wzrosła od 75 do ponad 400 rocznie. W latach 2000–2006 zanotowano prawie dwukrotnie więcej klęsk hydrometeorologicznych niż w latach 1987–1998. Liczba katastrof spowodowanych przez ludzi zwiększyła się od 1976 r. do 2000 r. dziesięciokrotnie. Największy wzrost obserwowany jest w Afryce i Azji.

Pomoc humanitarna Unii Europejskiej udzielana jest przez Departament ds. Pomocy Humanitarnej (European Community's Humanitarian Aid Office – ECHO). Od chwili powstania w 1992 r., ECHO podjął działania w ponad 100 krajach na całym świecie,

¹ *Sprawozdanie ogólne dotyczące działalności Unii Europejskiej 2010*, Komisja Europejska, 2011, s.103.

zapewniając podstawowy sprzęt i awaryjne dostawy dla ofiar kryzysów. Finansuje on także ekipy medyczne, ekspertów zajmujących się rozbrajaniem min, transport i komunikację, pomoc żywnościową oraz wsparcie logistyczne.

ECHO współpracuje z partnerami wdrażającymi pomoc – organizacjami pozarządowymi, agencjami Organizacji Narodów Zjednoczonych, Czerwonym Krzyżem i Czerwonym Półksiężycem.

Działania UE w zakresie przygotowań na wypadek katastrof realizowane są przede wszystkim przez program Dipecho (Disaster Preparedness ECHO), uruchomiony w 1996 r. Program ten przekłada się na lokalne działania, które skupiają się na ludności najbardziej narażonej na wystąpienie klęsk żywiołowych i mającej niewielkie zdolności radzenia sobie z nimi. Od 1996 r. do 2007 r. na działania prewencyjne w ramach programu wydano ponad 120 mln euro.²

Podstawa prawna pomocy humanitarnej i rozwojowej

Podstawą prawną udzielania przez UE pomocy humanitarnej i rozwojowej jest Tytuł III Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - *Współpraca z państwami trzecimi i pomoc humanitarna*.

ROZDZIAŁ 1 WSPÓŁPRACA NA RZECZ ROZWOJU

Artykuł 208 (dawny artykuł 177 TWE)

1. Polityka Unii w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju jest prowadzona zgodnie z zasadami i celami działań zewnętrznych Unii. Polityka Unii i polityka Państw Członkowskich w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju uzupełniają się i wzmacniają wzajemnie. Głównym celem polityki Unii w tej dziedzinie jest zmniejszenie, a docelowo, likwidacja ubóstwa. Przy realizacji polityk, które mogłyby mieć wpływ na kraje rozwijające się, Unia bierze pod uwagę cele współpracy na rzecz rozwoju.

2. Unia i Państwa Członkowskie szanują zobowiązania i uwzględniają cele, na które wyraziły zgodę w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych właściwych organizacji międzynarodowych.

Artykuł 209 (dawny artykuł 179 TWE)

1. Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, przyjmują środki niezbędne w celu realizacji polityki w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju, które mogą dotyczyć wieloletnich programów współpracy z krajami rozwijającymi się lub programów tematycznych.

(...)

Artykuł 210 (dawny artykuł 180 TWE)

1. Dążąc do zwiększenia komplementarności i skuteczności swoich działań, Unia i Państwa Członkowskie koordynują swoje polityki w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju i konsultują się wzajemnie co do swych programów pomocy, w tym w organizacjach międzynarodowych i podczas konferencji międzynarodowych. Mogą one podejmować wspólne działania. Państwa Członkowskie w razie potrzeby przyczyniają się do wykonania programów pomocy Unii.
2. Komisja może podjąć każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia koordynacji określonej w ustępie 1.

Artykuł 211 (dawny artykuł 181 TWE)

W zakresie swoich odpowiednich kompetencji Unia i Państwa Członkowskie współpracują z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi. (...)

**ROZDZIAŁ 3
POMOC HUMANITARNA****Artykuł 214**

1. Działania Unii w dziedzinie pomocy humanitarnej są prowadzone zgodnie z zasadami i celami działań zewnętrznych Unii. Działania te mają na celu niesienie doraźnej pomocy i opieki dla ludności w państwach trzecich, która stała się ofiarą klęsk żywiołowych lub katastrof spowodowanych przez człowieka, oraz jej ochronę, w celu sprostania potrzebom humanitarnym wynikającym z takich różnych sytuacji. Działania Unii i Państw Członkowskich wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają.
2. Akcje pomocy humanitarnej prowadzone są zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego oraz zasadami bezstronności, neutralności i niedyskryminacji.
(...)
5. W celu ustanowienia ram wspólnego wkładu młodych Europejczyków w akcje pomocy humanitarnej Unii ustanawia się Europejski Ochotniczy Korpus Pomocy Humanitarnej. Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze rozporządzeń zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, określają status i warunki działania Korpusu.
6. Komisja może podjąć każdą użyteczną inicjatywę na rzecz lepszej koordynacji działań Unii i Państw Członkowskich, zmierzającą do zwiększenia skuteczności i poprawy komplementarności unijnych i krajowych środków pomocy humanitarnej.
7. Unia zapewnia koordynację i zgodność podejmowanych przez nią akcji pomocy humanitarnej z akcjami podejmowanymi przez organizacje i organy międzynarodowe, w szczególności te, które wchodzą w skład systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych.³

---

² A. Zygierewicz, *Pomoc humanitarna Unii Europejskiej*, INFOS nr 12(59), s.1-2.

³ C 83/142 PL Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, 30.03.2010.

Ponadto działania Unii w tym zakresie reguluje:

- Rozporządzenie (WE) nr 1905/2006 z dnia 18 grudnia 2006 r. ustanawiającego instrument finansowania współpracy na rzecz rozwoju;
- Rozporządzenie (WE) nr 1257/96 z dnia 20 czerwca 1996 r. dotyczące pomocy humanitarnej.

Pomoc humanitarna

Jak stanowi rozporządzenie w art. 1 i 2, pomoc humanitarna obejmuje akcje niesienia pomocy, akcje ratunkowe i działania ochronne, mające na celu pomoc ludziom w państwach trzecich, szczególnie zaś najbardziej bezbronny spośród nich, z pierwszeństwem przysługującym osobom w krajach rozwijających się, ofiarom klęsk żywiołowych, katastrof wywołanych działalnością człowieka, takich jak wojny i wybuchy walk, lub sytuacji wyjątkowych lub okoliczności porównywalnych do klęsk żywiołowych lub katastrof wywołanych działalnością człowieka.

Pomoc humanitarna Wspólnoty jest udzielana przez okres czasu potrzebny do zaspokojenia potrzeb humanitarnych, powstałych w wyniku tych sytuacji. Pomoc ta obejmuje również działania mające na celu przygotowanie się na ryzyko lub zapobieganie katastrofom.

Głównymi celami akcji pomocy humanitarnej, określonych w art. 1, są:

- ratowanie i ochrona życia w czasie sytuacji krytycznych i bezpośrednio w ich następstwie oraz w czasie klęsk żywiołowych,
- udzielanie koniecznej pomocy i wsparcia ludziom narażonym na długotrwałe kryzysy wynikające w szczególności z wybuchów walk lub wojen, które wywołują takie same skutki, jak wyżej;
- pomoc w finansowaniu transportu pomocy humanitarnej i wysiłki w celu zapewnienia, że jest ona dostępna dla tych, dla których jest przeznaczona, za pośrednictwem wszelkich dostępnych środków;
- przeprowadzanie krótkoterminowych prac związanych z odbudową i rekonstrukcją, szczególnie w zakresie infrastruktury i sprzętu, w ścisłej współpracy z instytucjami lokalnymi,
- pokonywanie trudności związanych z konsekwencjami migracji ludności (uchodźcy, przesiedleńcy i repatrianci) spowodowanymi przez klęski żywiołowe lub katastrofy wywołane działalnością człowieka;
- zapewnienie przygotowania się na ryzyko klęski żywiołowej lub porównywalnych wyjątkowych okoliczności oraz wykorzystanie odpowiednio szybkiego systemu wczesnego ostrzegania i interwencji;
- wspieranie działań cywilnych w celu ochrony ofiar walk lub porównywalnych sytuacji krytycznych, zgodnie z obowiązującymi umowami międzynarodowymi.

Akcje pomocy humanitarnej finansowane przez UE mogą być realizowane na wniosek międzynarodowych lub pozarządowych agencji i organizacji z państwa członkowskiego lub państwa trzeciego otrzymującego pomoc, albo z inicjatywy Komisji.

Pomoc humanitarna realizowana przez UE dzieli się na trzy główne kategorie:

1. pomoc w sytuacjach kryzysowych,
2. pomoc żywnościową,
3. pomoc dla uchodźców, którzy uciekli z terenów objętych konfliktami oraz dla uchodźców zmuszonych do przemieszczania się na terenie kraju lub regionu objętego wojną.⁴

Ad.1.

Pomoc w sytuacjach kryzysowych przyznawana jest w formie środków pieniężnych, dzięki którym można dokonać zakupu i dystrybucji najpotrzebniejszych artykułów, takich jak leki, żywność i namioty lub w formie finansowania przeznaczonego na odbudowę infrastruktury po zażegnaniu kryzysu. Pomoc w sytuacjach kryzysowych musi być udzielana w sposób szybki i elastyczny.

Ad.2.

Pomoc żywnościowa dzieli się na dwa rodzaje: po pierwsze, Unia Europejska dostarcza regularnie żywność do regionów dotkniętych głodem lub suszą, aby pomóc w zabezpieczeniu dostaw do chwili ponownego uruchomienia produkcji. Po drugie, UE dostarcza pomoc żywnościową w przypadkach nagłego braku żywności wynikających z katastrof powstałych z winy człowieka lub niemożliwych do przewidzenia katastrof naturalnych. Komisja przekazuje co roku ponad 600 mln euro na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego, zapewniając w ten sposób potrzebującym fizyczny i ekonomiczny dostęp do podstawowej żywności. Ustanowiony w 2009 r. Instrument Żywnościowy UE, który dysponuje budżetem w wysokości 1 mld euro, umożliwia szybkie i skuteczne rozwiązania w walce z brakiem bezpieczeństwa żywnościowego. Skorzystało z niego już ponad 50 mln ludzi, co zaczyna przynosić widoczne efekty.

Ad.3.

UE oraz jej państwa członkowskie udzielają pomocy uciekinierom wypędzonym ze swoich krajów oraz przesiedleńcom w granicach ich własnego państwa lub regionu. Pomoc unijna pozwala takim osobom przetrwać okresy kryzysowe do momentu, gdy będą w stanie powrócić do domów lub osiedlić się w nowym kraju.⁵

⁴ http://europa.eu/pol/hum/index_pl.htm

⁵ L. Kapka, *Pomoc humanitarna – prezentacja Power Point*, Katedra Zdrowia Publicznego, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie,

http://www.google.pl/url?sa=t&source=web&cd=4&ved=0CEgQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwsiz.rzeszow.pl%2Fkadra%2Fkapka%2FDokumenty_Local_WSiZ%2FPomoc%2520humanitarnaMPZcz1.pptx&rct=j&q=pomoc%20humanitarna%20UE&ei=MD6MToi4M4nugao5-W9Ag&usg=AFQjCNE3c4wL-qe8fZU7dvlZyNwD1NXg&sig2=TVVRuf_EY1pTnc-r_Pk9QQ&cad=rja, slajd 23-24.

Pomoc rozwojowa

Nadrzędnym celem prowadzonej przez UE współpracy w dziedzinie rozwoju jest likwidacja ubóstwa, w tym realizacja milenijnych celów rozwoju. Pomoc UE ma dać krajom potrzebującym szansę, jaką niesie ze sobą handel międzynarodowy oraz przyciągnąć więcej inwestycji zagranicznych, które poszerzyłyby ich zaplecze gospodarcze. Promocja handlu i otwieranie swojego rynku to jeden z aspektów międzynarodowej strategii UE w dziedzinie rozwoju. Innym jej wymiarem jest wspieranie niezamożnych krajów na ich drodze wychodzenia z ubóstwa przez bezpośrednią pomoc techniczną i finansową.

Ponad 56% całej oficjalnej pomocy na rzecz rozwoju udzielanej przez największe państwa uprzemysłowione płynie z Unii Europejskiej i jej państw członkowskich. Spośród państw członkowskich największymi darczyńcami są: Dania, Luksemburg, Niemcy i Szwecja.

Założeniem unijnej współpracy w dziedzinie rozwoju jest umożliwienie osobom w trudnym położeniu w krajach trzeciego świata kontroli nad ich własnym rozwojem. Oznacza to eliminowanie źródeł ich złej sytuacji, w tym ograniczonego dostępu do żywności i czystej wody, czy też do opieki zdrowotnej, edukacji, miejsc pracy i zdrowego środowiska naturalnego. Oznacza to także zwalczanie chorób i zapewnienie dostępu do tanich leków przeciwdziałających takim plagom jak AIDS, a także działania na rzecz zmniejszenia ciężaru ich zadłużenia, który powoduje, że skąpe środki, zamiast zostać spożytkowane na ważne inwestycje publiczne, wracają do kieszeni wierzycieli w krajach uprzemysłowionych. UE wykorzystuje także współpracę w dziedzinie rozwoju, by działać na rzecz praw człowieka i równości płci oraz zapobiegać konfliktom.

Unia Europejska udziela pomocy na wiele sposobów – bezpośrednio współpracuje z rządami, realizuje indywidualne projekty (często przez organizacje pozarządowe), dostarcza pomoc humanitarną, pomaga w zapobieganiu kryzysom i wspiera społeczeństwo obywatelskie. Coraz większa część pomocy trafia do ogólnych i sektorowych budżetów krajów partnerskich, by podnieść poczucie odpowiedzialności ich władz za te środki.⁶

W Traktacie Lizbońskim rozwój uznano za pełnoprawną politykę, traktowaną na równi z innymi elementami polityki zewnętrznej UE. Oznacza to większe znaczenie koordynacji polityk rozwoju Unii i państw członkowskich oraz spójności między polityką rozwoju i innymi politykami UE. Jednocześnie unijna polityka rozwoju jest włączana do strategii „Europa 2020”.⁷

---

⁶ UE w świecie. Polityka zagraniczna Unii Europejskiej, Komisja Europejska 2007, s. 13-14.

⁷ Sprawozdanie ogólne dotyczące działalności Unii Europejskiej 2010, Komisja Europejska, 2011, s.105.

Milenijne Cele Rozwoju (MCR)

Jak wyżej wspomniano, nadrzędnym celem prowadzonej przez UE współpracy w dziedzinie rozwoju jest likwidacja ubóstwa, w tym realizacja milenijnych celów rozwoju. Milenijne cele rozwoju są niezwykle ważne dla tej polityki. W 2000 r. przywódcy światowi przyjęli osiem celów, które należy osiągnąć do 2015 r. W latach 2000-2005 powyżej proggu ubóstwa znalazło się 120 mln osób. Niektórych celów nie uda się osiągnąć do roku 2015. Należą do nich ograniczenie umieralności dzieci i matek oraz zapewnienie dostępu do czystej wody pitnej.⁸

Milenijne Cele Rozwoju:

1. Cel 1: Wyeliminować skrajne ubóstwo i głód

Fakt: obecnie 1,2 miliarda ludzi żyje za mniej niż 1 dolara dziennie, na całym świecie jest 800 mln niedożywionych ludzi, połowa mieszkańców Afryki Subsaharyjskiej żyje w skrajnej nędzy.

2. Cel 2: Zapewnić powszechne nauczanie na poziomie podstawowym

Fakt: w najbiedniejszych krajach co piąte dziecko nie chodzi do szkoły (114 milionów dzieci).

3. Cel 3: Promować równość płci i awans społeczny kobiet

Fakt: ponad 63 mln dziewczynek nie chodzi do szkoły podstawowej, średnio kobiety zarabiają o 1/3 mniej niż mężczyźni, na całym świecie jest 575 mln kobiet nieumiejących czytać i pisać.

4. Cel 4: Ograniczyć umieralność dzieci

Fakt: co roku prawie 11 milionów dzieci umiera na uleczalne choroby, wydłużenie procesu edukacji matek o jeden rok zmniejsza śmiertelność dzieci o 5-10 proc.

5. Cel 5: Poprawić opiekę zdrowotną nad matkami

Fakt: w krajach rozwijających się co roku umiera pół miliona kobiet w ciąży, czyli jedna kobieta co minutę a tylko co druga kobieta w ciąży ma profesjonalną opiekę lekarską.

6. Cel 6: Ograniczyć rozprzestrzenianie się HIV/AIDS, malarii i innych chorób zakaźnych

Fakt: około milion ludzi umiera rocznie na malarię i 1,6 miliona na gruźlicę, na całym świecie ponad 40 mln ludzi żyje z HIV/AIDS, codziennie 14 tys. osób zakaża się na całym świecie wirusem HIV, w niektórych krajach afrykańskich ponad 30 proc. społeczeństwa jest nosicielem wirusa HIV, epidemia HIV obniżyła średnią wieku w wielu krajach Afryki do 40 lat.

7. Cel 7: Zapewnić ochronę środowiska naturalnego

Fakt: Stan środowiska naturalnego ma kolosalne znaczenie dla zmniejszania skali ubóstwa, rozwoju rolnictwa, poprawy jakości żywienia i jakości wody. Na świecie ponad miliard ludzi nie ma stałego dostępu do wody pitnej, 2,4 miliarda ludzi nie ma dostępu do środków czystości, powierzchnia lasów na całym świecie zmalała

w ostatnich dziesięciu latach o prawie 100 milionów hektarów.

8. Cel 8: Stworzyć globalne partnerskie porozumienie na rzecz rozwoju

Fakt: wysoko rozwinięte państwa przeznaczają na rozwój biedniejszych krajów 68 miliardów dolarów rocznie oraz przeznaczają ok. 300 miliardów dolarów rocznie na dotacje dla rolnictwa.⁹

Rodzaje decyzji o przyznaniu pomocy

- Coroczne strategiczne cele, opierające się na wnikliwej ocenie istniejących oraz przewidywanych potrzeb, na podstawie informacji dostarczanych przez ekspertów w terenie, oraz przez inne organizacje humanitarne.
- Plan globalny czyli ogólne strategiczne ramy działania w konkretnym kraju lub regionie, wykorzystywany w sytuacjach długotrwałego utrzymywania się potrzeb humanitarnych. Ma to często miejsce w przypadku przeciągających się konfliktów. Przed ostateczną decyzją Komisji, plan globalny jest opiniowany przez składający się z przedstawicieli państw członkowskich Komitet Pomocy Humanitarnej.
- Decyzje indywidualne podejmowane w przypadku pojawiania się nowych sytuacji wyjątkowych i dodatkowych potrzeb, nieobjętych planami globalnymi.
- Pierwotna decyzja kryzysowa czyli narzędzie szybkiego reagowania na nowe kryzysy (w ciągu 72 godzin). W przypadku huraganu lub trzęsienia ziemi niezbędne jest dostarczenie w ciągu kilku godzin na miejsce: pożywienia, materiałów ochronnych, koców, ciepłej odzieży i lekarstw.

Aby łatwiej wyselekcjonować kraje, które potrzebują akcji pomocowej, Urząd Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) opracował „wskaźnik sytuacji zagrożenia humanitarnego”.¹⁰

Współpraca

Jak już wspomniano Unia Europejska nie działa w obszarze pomocy humanitarnej sama. UE realizuje współpracę z ONZ poprzez Departament Pomocy Humanitarnej ECHO, działający w ramach Komisji Europejskiej. Unia współpracuje ze Zgromadzeniem Ogólnym NZ oraz z Radą Gospodarczą i Społeczną NZ (ECOSOC), a także z Biurem Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR). W samym 2008 roku Komisja Europejska przekazała ONZ ponad miliard euro na działania związane ze wspieraniem rozwoju i udzielaniem pomocy humanitarnej. Wsparcie finansowe Unii trafia przede

⁸ http://europa.eu/pol/dev/index_pl.htm

⁹ http://www.un.org.pl/rozwoj/doc/pol_Goals_MDG.pdf

¹⁰ L. Kapka, *Pomoc humanitarna – prezentacja Power Point*, Katedra Zdrowia Publicznego, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, [8 | Strona](http://www.google.pl/url?sa=t&source=web&cd=4&ved=0CEgQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwsiz.rzeszow.pl%2Fkadra%2Fkapka%2FDokumenty_Local_WSiZ%2FPomoc%2520humanitarnaMPZcz1.pptx&rct=j&q=pomoc%20humanitarna%20UE&ei=MD6MToi4M4nugao5-W9Ag&usq=AFQjCNE3c4wIL-qe8fZU7dvllZyNwD1NXg&sig2=TVVRuf_EY1pTnc-r_Pk9QQ&cad=rja, slajd 45-48, 55-56.</p></div><div data-bbox=)

wszystkim do Biura NZ ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej (OCHA), Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), Światowego Programu Żywnościowego (WFP) oraz do Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF).¹¹

Niewielkie kwoty mogą wiele zdziałać

Unia Europejska sfinansowała już tysiące przedsięwzięć prorozwojowych w Trzecim Świecie. Często można wiele zdziałać dzięki stosunkowo niewielkim kwotom. Przykłady udanych projektów to:

- pomoc w eksporcie wyrobów rękodzieła do Europy, Ameryki Północnej i Japonii, udzielona grupie 250 kobiet z indyjskiego stanu Gudżarat,
- wsparcie dla lokalnej firmy w Belize przestawiającej się na ekologiczne technologie wyrębu drewna i gospodarki leśnej,
- pomoc dla rolników ze środkowego Kamerunu w zakresie dywersyfikacji produkcji,
- szkolenia drobnych rolników w Ugandzie na temat dzielenia się kosztami korzystania z podstawowych usług wsparcia dla biznesu.¹²

Realizacja polityki UE w zakresie rozwoju i pomocy zewnętrznej w 2010 r.

Rok 2010 zapisał się pod znakiem klęsk żywiołowych. Trzęsienie ziemi na Haiti spotkało się z szybką reakcją komisyjnych służb pomocy humanitarnej i ochrony ludności. Wysłały one ekspertów w celu oceny potrzeb i skoordynowania działań UE, sporządziły mapę zniszczeń i przydzieliły 120 mln euro pomocy. Komisyjne centrum monitorowania i informacji koordynowało pomoc w zakresie ochrony ludności udzielaną przez państwa członkowskie, wysyłając moduły szybkiego reagowania i przekazując 4,4 mln euro wsparcia finansowego UE na transport pomocy. W marcu wysoka przedstawiciel Catherine Ashton reprezentowała całą UE na konferencji dotyczącej deklaracji w sprawie wsparcia finansowego, która odbyła się w Nowym Jorku. W sumie zadeklarowała ona kwotę ponad 1 mld euro.

Bardzo istotna była pomoc humanitarna UE dla Pakistanu w związku z poważnymi powodziąmi monsunowymi, jakie nawiedziły ten kraj w sierpniu. Komisja przekazała w sumie 150 mln euro pomocy oraz koordynowała pomoc rzeczową płynącą z państw członkowskich, po raz pierwszy korzystając ze strategicznego cywilnego transportu lotniczego w koordynacji ze Sztabem Wojskowym UE.

Unia Europejska niosła również pomoc ofiarom suszy, powodzi, konfliktów, epidemii i braku bezpieczeństwa żywnościowego w Afryce Subsaharyjskiej. Sudanowi przekazano 131 mln euro pomocy na rzecz ludności znajdującej się w szczególnie trudnej sytuacji w Darfurze, południowym Sudanie i na obszarach przejściowych. W Sahelu pomoc finansowa pomogła poprawić problem suszy i braku bezpieczeństwa żywnościowego. Róg Afryki otrzymał 20

¹¹ <http://www.unicef.org/pl/ue/dziedz-pomoc.php>

¹² *UE w świecie. Polityka zagraniczna Unii Europejskiej*, Komisja Europejska 2007, s. 14.

mln euro pomocy na rzecz złagodzenia skutków konfliktów i susz. W Kenii UE finansowała działania humanitarne prowadzone w obozie Dadaab, największym na świecie obozie dla uchodźców, do którego trafia coraz więcej Somalijczyków uciekających przed konfliktem i załamaniem porządku publicznego w ich kraju.

Unia Europejska przekazała pomoc na rzecz ofiar „zapomnianych konfliktów”, w tym na rzecz mniejszości Lao Hmong w Tajlandii, ludności dotkniętej skutkami konfliktów wewnętrznych w Kolumbii, Mindanao na Filipinach oraz na północy Jemenu, uchodźcom Sahrawi w Algierii oraz bhutańskim uchodźcom w Nepalu.

W przyjętym w maju 2010 r. dokumencie *‘Dokument roboczy służb Komisji – Spójność polityki na rzecz rozwoju: program prac na lata 2010–2013’* (SEC(2010) 421), na temat spójności polityki na rzecz rozwoju, nakreślono rozwiązania, jakie UE przyjmuje w obliczu ogólnoswiatowych problemów.¹³

Kraje rozwijające się, w szczególności kraje o niskich dochodach najdotkliwiej dotknięte ostatnim kryzysem finansowym, miały niewielkie możliwości rozwoju gospodarczego. Niektóre z nich również jako pierwsze doświadczyły nowego gwałtownego wzrostu światowych cen towarów, energii i żywności, który miał miejsce w trakcie roku 2010. Państwa te nie były w stanie stworzyć ani wykorzystać nowych możliwości gospodarczych w kraju bądź zagranicą. Jednocześnie ludność świata wzrosła o 79,3 mln osób, głównie w krajach rozwijających się. Zmalały szanse, aby osiągnąć milenijne cele rozwoju (MCR) w uzgodnionym terminie do 2015 r. W konsekwencji w krajach ubogich zwiększyły się poziomy bezrobocia i ubóstwa, co miało wpływ na sytuację kolejnych 120-150 milionów ludzi na całym świecie w latach 2009-2010. W szczególności zmiany te odczuły osoby młode, co skutkowało narastaniem napięć społecznych i migracyjnych. Większość rządów krajów rozwijających się nie dysponowała środkami umożliwiającymi zastosowanie środków polityki łagodzącej skutki cykli gospodarczych. Dlatego musiały one ograniczać deficyty budżetowe poprzez cięcie wydatków. To miało negatywny wpływ na programy społeczne, zdrowotne i edukacyjne, doprowadzając do pogłębienia różnicy między bogatymi a biednymi. UE odegrała ważną rolę w okresie poprzedzającym i podczas wrześniowego szczytu ONZ w sprawie MCR, podczas którego postanowiono podwoić wysiłki służące osiągnięciu pełnego zakresu MCR do 2015 r. Szczyt był najważniejszym wydarzeniem w 2010 r. z punktu widzenia MCR. Aby podkreślić swoje zaangażowanie na rzecz wspierania globalnych działań, UE ogłosiła w czasie sesji inicjatywę na rzecz MCR o wartości 1 miliarda EUR służącą intensyfikacji pomocy dla partnerów w krajach Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) przeznaczoną na osiągnięcie MCR, szczególnie tych, których realizacja najbardziej odbiega od planu.

---

¹³ *Sprawozdanie ogólne dotyczące działalności Unii Europejskiej 2010*, Komisja Europejska, 2011, s.103-104, 106.

W 2010 r. wsparcie budżetowe dla polityki rozwojowej stanowiło 24 % (1,8 miliarda EUR) wszystkich zobowiązań budżetu UE i Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR). Ogólne wsparcie budżetowe ma miejsce, gdy UE wspiera wdrażanie krajowej strategii na rzecz rozwoju, natomiast sektorowe wsparcie budżetowe ma miejsce, gdy środki UE są przeznaczone na wsparcie danego sektora w kraju partnerskim. Kolejnym opracowywanym obszarem jest łączenie dotacji i kredytów w ramach finansowania pomocy rozwojowej, tak aby zaangażować więcej finansowania kredytowego, szczególnie z Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI).

W ujęciu zewnętrznym Komisja koordynuje stanowiska UE w sprawie skuteczności pomocy na różnych szczeblach, w tym w ramach OECD, ONZ, G8 i G20. Prace te będą miały znaczenie wraz z postępującymi przygotowaniem do IV Forum Wysokiego Szczebla ONZ w Sprawie Skuteczności Pomocy, które odbędzie się w pod koniec listopada 2011 r. w Busan, w Korei Południowej.

Obecnie Komisja i ONZ współdziałają w ponad 100 krajach, w ramach takich projektów, jak rozminowywanie czy budowa kanalizacji. W 2010 r. UE przekazała ONZ i jej agencjom 597 milionów EUR, natomiast Bankowi Światowemu 192 miliony EUR. UE współpracuje również z Radą Europy, Organizacją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) oraz z Międzynarodową Organizacją ds. Migracji (IOM).

Inicjatywa przewodnia UE na rzecz współpracy w rozwoju – partnerstwo z 79 krajami Afryki Karaibów i Pacyfiku – weszła w nowy etap, gdy w listopadzie 2010 zaczęła obowiązywać zmieniona umowa z Kotonu.

W 2010 r. UE przekazała żywność i inną pomoc nadzwyczajną na rzecz ponad 150 milionów ludzi dotkniętych klęskami żywiołowymi lub katastrofami spowodowanymi przez człowieka w 80 państwach na całym świecie. Ostateczny budżet wyniósł ponad 1 mld EUR.

Przyszłość polityki rozwojowej UE

Zmiany wprowadzone na mocy Traktatu Lizbońskiego powinny przyczynić się do lepszego programowania pomocy UE i zarządzania nią. Do najistotniejszych zmian należą:

- nominacja Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, który, będąc wiceprzewodniczącym Komisji, jest odpowiedzialny za zapewnienie spójności działań zewnętrznych Unii i który również przewodniczy Radzie do Spraw Zagranicznych;

- stworzenie Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (ESDZ) pracującej na rzecz wysokiej przedstawiciel/wiceprzewodniczącej Komisji, przewodniczącego Rady Europejskiej i Komisji;
- nowe możliwości w zakresie ściślejszej współpracy między państwami członkowskimi oraz wspólnego programowania.

W listopadzie 2010 r. Komisja rozpoczęła debatę publiczną publikacją zielonej książki „Polityka rozwojowa UE na rzecz wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu i zrównoważonego rozwoju”. Wyniki konsultacji będą uwzględnione we wnioskach Komisji dotyczących polityki, w tym wnioskach dotyczących unowocześniania europejskiej polityki rozwojowej, pod koniec 2011 r. ¹⁴

Owo wspólne stanowisko miało zostać przygotowane podczas nieformalnego spotkania ministrów ds. rozwoju UE w Sopocie, które odbyło się 15 lipca 2011 roku. Europejscy ministrowie do spraw rozwoju, nie zgodzili się na zwiększenie wysokości pomocy dla krajów najuboższych (wg Instytutu Spraw Publicznych). Za to podczas spotkania padło wiele pomysłów, jak ulepszyć pomoc rozwojową.

Temat skuteczności unijnej pomocy towarzyszy także Polskiej Prezydencji. Po pierwsze, w związku z negocjacjami budżetu unijnego na kolejne lata trzeba ustalić nowy kształt instrumentów pomocowych. Po drugie, na przełomie listopada i grudnia br. odbędzie się wspomniane IV Forum Wysokiego Szczebla na temat Skuteczności Pomocy w Busan w Korei Południowej, spotkanie około dwóch tysięcy delegatów z całego świata - ministrów, parlamentarzystów, organizacji pozarządowych, biznesu. Unia będzie musiała przedstawić wspólne stanowisko (za jego wypracowanie odpowiada prezydencja), jakie zobowiązania pomocowe przyjmie na swoje barki na najbliższe lata. Po trzecie, z powodu kryzysu wiele krajów jest zainteresowanych jak można taniej udzielać pomocy.

Komisarz UE do spraw rozwoju Andris Piebalgs, podsumował na konferencji prasowej, że celem państw unijnych w dziedzinie współpracy rozwojowej jest opracowanie "strategii sukcesu", aby zmieniać świat na bezpieczniejszy, bogatszy i bardziej stabilny. ¹⁵

Powolne wychodzenie z kryzysu światowego, wyższe ceny żywności i energii oraz powszechne dążenia do zmian demokratycznych, szczególnie w niektórych krajach śródziemnomorskich / Bliskiego Wschodu, stworzyły nowy kontekst polityki rozwojowej UE

¹⁴ *Sprawozdanie roczne z 2011 r. na temat polityki Unii Europejskiej w zakresie rozwoju i pomocy zewnętrznej oraz jej realizacji w 2010 r.* (projekt), http://ec.europa.eu/europeaid/multimedia/publications/documents/annual-reports/2011/europeaid_annual_report_2011_highlights_pl.pdf.

¹⁵ <http://zagranica.org.pl/Aktualnosci/nieformalne-spotkanie-ministrow-ds-rozwoju-ue-w-sopocie.html>

w 2011 r. i na przyszłe lata. Reagowanie na te wyzwania, przy jednoczesnym wdrażaniu priorytetów pomocy, będzie głównym zadaniem UE w nadchodzącym czasie.

Andris Piebalgs
Komisarz UE ds. Rozwoju

Źródło: Sprawozdanie ogólne dotyczące działalności Unii Europejskiej 2010, Komisja Europejska, 2011, s.103

Źródła:

- powyżej wymienione w przypisach oraz
- http://www.eeas.europa.eu/africa/index_en.htm
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0343:FIN:PL:HTML>

- http://ec.europa.eu/echo/media/publications/annual_reports_en.htm
- http://ec.europa.eu/europeaid/who/index_pl.htm
- http://www.europa-eu-un.org/articles/articleslist_s30_en.htm
- <http://www.unic.un.org.pl/ue/raporty.php>
- http://eur-lex.europa.eu/pl/dossier/dossier_21.htm
- <http://www.psz.pl/tekst-17244/Joanna-Lewandowska-Unia-Europejska-partner-krajow-rozwijajacych-sie>
- http://europa.eu/pol/dev/index_pl.htm
- <http://www.unic.un.org.pl/show.php?news=1322&wai=&wid=18&year=2009>
- http://ec.europa.eu/europeaid/multimedia/videos/fighting-poverty/index_en.htm
- <http://polskawue.gov.pl/Rysunek,w,walce,z,ubostwem,znamy,juz,14,zwycieczcow,tego-rocznej,edycji,konkursu,rysunkowego,na,temat,rownouprawnienia,plci,3530.html>
- http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/5241_report_en.pdf
- http://ec.europa.eu/europeaid/what/millennium-development-goals/index_en.htm
- http://ec.europa.eu/europeaid/infopoint/index_en.htm
- <http://ec.europa.eu/europeaid/i-fight-poverty/index.html>
- <http://ec.europa.eu/europeaid/mdg/>

Przygotował: Punkt Informacyjny Europe Direct – Poznań
Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej

